

Varför detta med undervisningsutmaningar?

Vad är en undervisningsutmaning och hur kan den identifieras?

Inger Eriksson, Ann-Sofie Jägerskog &
Sebastian Björnhammer

Linköping, 2024-10-28

Frågor vi kommer att beröra

1. Varför arbeta med undervisningsutmaningar?
2. Vad är en undervisningsutmaning?
3. Hur kan en första kartläggning av undervisningsutmaningar gå till?
4. Hur kan identifierade undervisningsutmaningar tas om hand av lärarkollegiet?

Hur vet ni idag vad era elever/barn har svårt att
lära/utvecklas i relation till det som förväntas enligt
läroplanen och som kan kopplas samman med pedagogiska
/ didaktiska utmaningar?

Varför det?

- Vi kan inte vänta på att lösningen på våra undervisningsutmaningar ska komma uppifrån och utifrån
- Vi kan inte vänta på bättre elever, bättre föräldrar, bättre läroplaner, bättre stöd från skolverket, bättre forskningsresultat från universitetet

Vilka resultat är möjliga?

- varje småskalig undervisningsutvecklande insats utgör en byggsten i det ämnesdidaktiska kunskapsbygget
- lärare blir vana både att se utmaningar som något intressant och att analytiskt granska den egna praktiken
- undervisningsutmaningar och utvecklingsinsatserna ses som hela kollegiets ansvar
- vissa yrkesbegrepp kan etableras (tex lärandeobjekt och kritiska aspekter, Vad är det den kunnige kan)
- skolan kan realiserar den kvalitativt goda undervisning som läroplanens realisering förutsätter

Vad krävs?

- ett system och redskap för att identifiera undervisningsutmaningar (tex Systematisk Kartläggning av Undervisningsutmaningar – SKU)
- modeller för undervisningsutvecklande insatser (tex lesson study)
- en utvecklad kollegial samverkanskultur (planering, genomförande, dokumentation och spridning) och
- en utvecklad kollegial kultur där nyfikenhet och osäkerhet råder framom ”vi vet vad som fungerar”
- att utvecklingsinsatserna planeras, genomförs och följs upp, systematiskt och metodisk (SKA)

Allt detta behöver organiseras för av ledningen men ansvaret för genomförande måste axlas av lärarna

Vår vision:

En lärarkår som (likt läkarkåren) har ansvar för utvecklingen av den kunskapsbas undervisningen kan bygga på – en skola med lärardrivna småskaliga undervisningsutvecklande insatser

Del 2 - Vad är en undervisningsutmaning?

Begreppet utmaning

Problem

Krävande, problematiska och
bristfokuserad

Tecken på misslyckande

Möjlighet

Stimulerande och möjliggörande
till nya horisonter

Hävstång/nyckel till fortsatt
utveckling

Vad är egentligen en undervisningsutmaning?

UNDERVISNINGSPROBLEM =

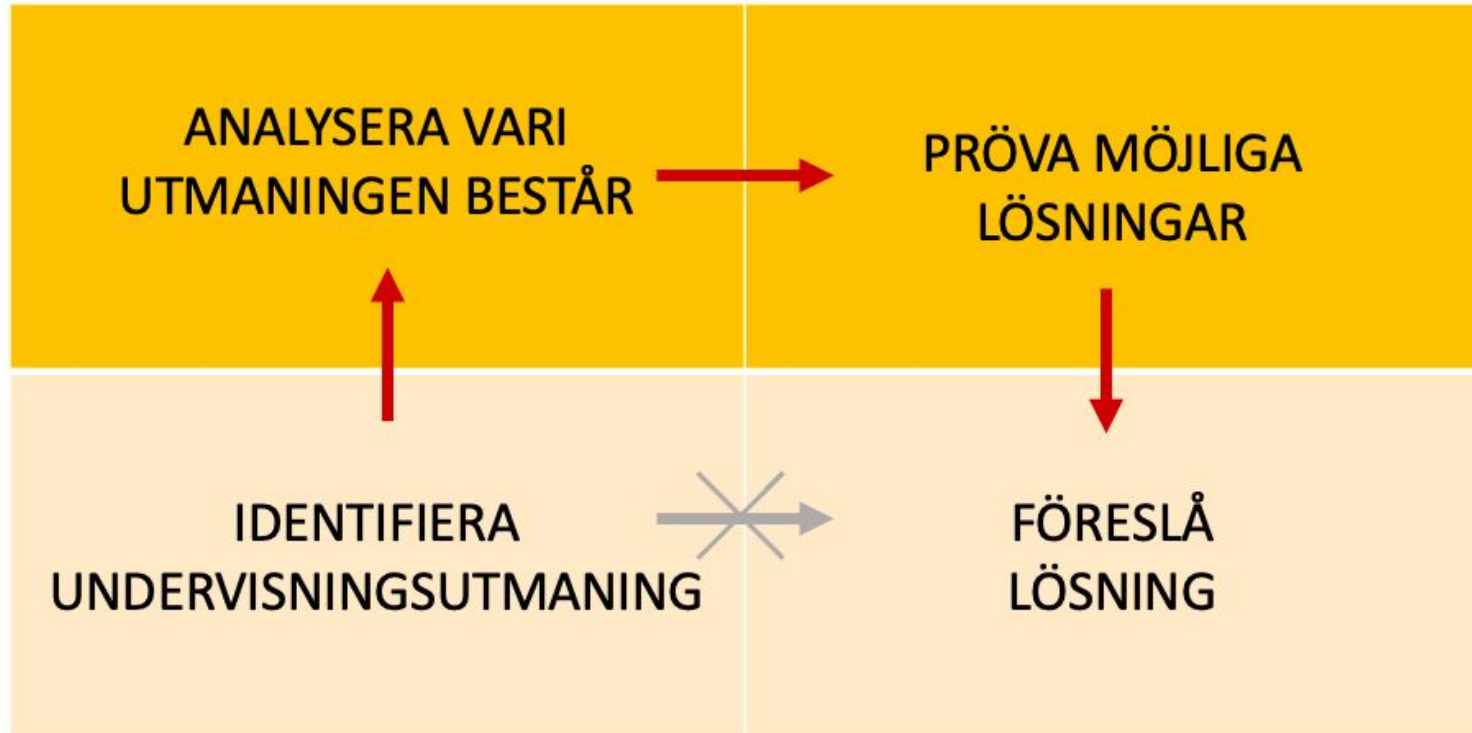
Innehållsliga aspekter (begrepp, modeller, fenomen, system, procedurer etc) som eleverna **trots genomtänkt undervisning** har **svårt att lära sig** (dvs något lärare upprepade gånger erfarit att eleverna inte helt lär sig, eller inte utvecklar på ett kvalificerat sätt)

- Inte en fråga om brister hos eleverna
- Inte en fråga om att få eleverna över E-gränsen
- Inte en fråga om lärares behov av kompetensutveckling
- Inte en fråga om ramfaktorer och organisatoriska förutsättningar

Att stanna upp vid undervisningsutmaningarna

Att stanna upp vid undervisningsutmaningarna

Del 3 - Hur kan en första kartläggning av undervisningsutmaningar gå till?

Ett kartläggningsredskap

- ➔ Hjälper till att fokusera in diskussionerna på utmaningar kopplat till ämnet, dvs ämnesdidaktiska utmaningar
- ➔ Hjälper till att "nyansera"/specificera utmaningarna
- ➔ Skapar förutsättningar för att identifiera ämnesdidaktiska utmaningar som återkommer på flera skolor/förskolor

Undervisningsutmaningar

Ämne/Åk	Långsiktigt mål 1	Långsiktigt mål 2	Långsiktigt mål 3
Centralt innehåll 1			
Centralt innehåll 2			✘
Centralt innehåll 3		✘	

Fungerar bra

Hanterbara
utmaningar

Idéer om lösningar
finns i kollegiet

Utmaningar som krä-
ver fördjupat arbete

Behöver analyseras vidare
för att identifiera de mer
precisa problemen

Undervisningsutmaningar

	Långsiktigt mål 1	Långsiktigt mål 2	Långsiktigt mål 3	Långsiktigt mål 4
Centralt innehåll 1	Inga större utmaningar	Hanterbara utmaningar	Utmaningar som kräver fördjupat arbete	Utmaningar som kräver fördjupat arbete
Centralt innehåll 2	Hanterbara utmaningar	Inga större utmaningar	Inga större utmaningar	Inga större utmaningar
Centralt innehåll 3	Inga större utmaningar	Inga större utmaningar	Hanterbara utmaningar	Utmaningar som kräver fördjupat arbete

SKU-redskapet exempel, varför kopplingen långsiktiga mål och centralt innehåll?

Undervisningsutmaningar i matematik			
Långsiktigt mål	förmågan att välja och använda lämpliga matematiska metoder för att göra beräkningar och lösa rutinuppgifter	förmågan att formulera och lösa problem med hjälp av matematik och värdera valda strategier	förmågan att föra ██████████ matematiska resonemang
Centralt innehåll			
Taluppfattning och tals användning			
Tal i bråk- och decimalform			

Vad är det som är svårt?

Vad kan den som kan?

Vilka förutsättningar får eleverna för att utveckla det kunnandet?

Hur kan undervisningsutmaningen formuleras?

Undervisningen behöver utvecklas så att eleverna får bättre förutsättningar att utveckla kunnandet att föra matematiska resonemang (långsiktigt mål) kring tal i bråkform (centralt innehåll).

Färdiga mallar

[Grundskola årskurs 1–9](#)

Alla ämnen – flickor för 1–3, 4–6 och 7–9

[Förskoleklass](#)

Flickor per område

Under uppbyggnad/utprövning

[Fritidshem](#)

Flickor per område

[Anpassad grundskola](#)

Elever som läser ämne: svenska

Elever som läser ämnesområden: kommunikation

[Förskola](#)

Flickor per ämnesområde: matematik, naturvetenskap, praktiskt-estetiska ämnen, språk och teknik

Gymnasiet

Kartläggningsredskap Bi Gr - MALL

Kartläggningsredskap BL Gr - MALL

Kartläggningsredskap En Gr - MALL

Kartläggningsredskap Fy Gr - MALL

Kartläggningsredskap Ge Gr - MALL

Kartläggningsredskap Hi Gr - MALL

Kartläggningsredskap HKK Gr - MALL

Kartläggningsredskap IdH Gr - MALL

Kartläggningsredskap Ke Gr - MALL

Kartläggningsredskap Ma Gr - MALL

Kartläggningsredskap MSp Gr - MALL

Kartläggningsredskap Mu Gr - MALL

Kartläggningsredskap Re Gr - MALL

Kartläggningsredskap Sh Gr - MALL

Kartläggningsredskap SL Gr - MALL

Kartläggningsredskap Sv Gr - MALL

Kartläggningsredskap SVA Gr MALL

Kartläggningsredskap Tk Gr - MALL

Kartläggningsredskap

Ge ÅK 7-9

Långsiktiga mål,
Undervisningen ger
eleverna förutsättningar
att utveckla:

Centralt innehåll:

Geografiska förhållanden, mönster och processer

Jordens endogena och exogena processer, samt hur dessa formar och förändrar landskapet

Rumslig utbredning av sårbara platser på jorden, till exempel områden som riskerar att återkommande drabbas av översvämningar, torka eller jordbävningar. Hur samhällsplanering och människans verksamheter påverkar sårbarhet och hur risker kan förebyggas

Globala produktions- och konsumtionsmönster samt flöden av varor och tjänster.

Orsaker till och konsekvenser av demografiska mönster och förändringar: befolkningsfördelning, befolkningsutveckling, migrationsmönster och urbanisering.

Namn och läge på platser och regioner som är relevanta för studierna av geografiska förhållanden, mönster, processer och hållbarhetsfrågor.

Hållbar utveckling

Vad klimat är och faktorer som påverkar klimatet. Människans påverkan på klimatet och konsekvenser av klimatförändringar för människa, samhälle och natur i olika delar av världen.

Människors tillgång till och användning av förnybara och icke-förnybara naturresurser och hur det påverkar

Undervisningen: *fungerar bra/ hanterbara utmaningar*

GEOGRAFI

kunskaper om geografiska förhållanden och mönster samt om hur naturens processer och människors verksamheter formar och förändrar landskap och livsmiljöer i olika delar av världen.

kunskaper om miljö och utvecklingsfrågor utifrån ekologiska, sociala och ekonomiska perspektiv på hållbar utveckling.

<p>Förmåga:</p> <p>Centralt innehåll:</p>	<p>pröva och utveckla idéer, lösa problem och omsätta idéerna i handling</p>	<p>ta hänsyn till personliga behov av balans mellan aktivitet och vila</p>	<p>skapa och upprätthålla goda relationer samt samarbeta utifrån ett demokratiskt och empatiskt förhållningssätt</p>	<p>kommunicera med språkliga uttrycksformer i olika sammanhang och för skilda syften</p>
<p>Olika sätt att utforska företeelser och samband i natur, teknik och samhälle, till exempel genom samtal, studiebesök och digitala medier. Hur företeelser och samband kan beskrivas, till exempel med ord och bilder.</p>				
<p>Matematik som redskap för att beskriva vardagliga företeelser och för att lösa vardagliga problem.</p>				
<p>Byggnad och konstruktion med hjälp av olika material, redskap och tekniker.</p>				
<p>Norner och regler i elevernas vardag, till exempel i lekar och spel, och varför regler kan behövas.</p>				
<p>Etnicitet, könsroller, kroppsideal och konsumtion samt kritisk granskning av hur dessa företeelser framställs i medier och populärkultur.</p>				
<p>Demokratiska värderingar och principer, i sammanhang som är bekanta för eleverna. Hur gemensamma beslut kan fattas och hur konflikter kan hanteras på ett konstruktivt sätt.</p>				

<p>Mål:</p>	<p>förmåga att använda matematik för att undersöka, reflektera över och pröva olika lösningar av egna och andras problemställningar</p>	<p>förståelse för rum, tid och form samt att resonera matematiskt om detta</p>	<p>förståelse för grundläggande egenskaper hos mängder, mönster, antal, ordning, tal samt att resonera matematiskt om detta</p>	<p>förståelse för mätning, förändring, samt att resonera matematiskt om detta</p>
<p>Pedagogiska grundförutsättningar:</p> <p>identitet och känna trygghet i den samt medvetenhet om rätten till sin kroppsliga och personliga integritet</p>				
<p>självständighet och tillit till sin egen förmåga</p>				
<p>nyfikenhet, kreativitet och lust att leka och lära</p>				
<p>förmåga att fungera enskilt och i grupp, samarbeta, hantera konflikter och förstå rättigheter och skyldigheter samt att ta ansvar för gemensamma regler</p>				
<p>lyssna på och reflektera över andras uppfattningar samt att reflektera och ge uttryck för egna uppfattningar</p>				

Möjliga risker/fallgropar

FOKUS PÅ “RÄTT” eller “FEL” SAK

Undervisningen i fokus

Identifiera didaktiska undervisningsutmaningar

Ramfaktorer som ligger utanför den egna kontrollen

Vad kursplanerna rymmer och inte

Att fylla i matrisen

Varje ruta lika viktig

Möjliga "raster"

LÄROPLANEN

Genderspekter

Tillgänglig undervisning

Det mångkulturella klassrummet

Undervisningsutmaningar				
	Långsiktig mål 1	Långsiktig mål 2	Långsiktig mål 3	Långsiktig mål 4
Centralt innehåll 1	Inga större utmaningar	Hanterbara utmaningar	Utmaningar som kräver fördjupat arbete	Utmaningar som kräver fördjupat arbete
Centralt innehåll 2	Hanterbara utmaningar	Inga större utmaningar	Inga större utmaningar	Inga större utmaningar
Centralt innehåll 3	Inga större utmaningar	Inga större utmaningar	Hanterbara utmaningar	Utmaningar som kräver fördjupat arbete

Del 4 - Att kollegialt ta sig an undervisningsutmaningarna

1. Identifiera & precisera undervisningsutmaningen

1. Identifiera & precisera
undervisningsutmaningen

2. Stäm av kunskapsläget

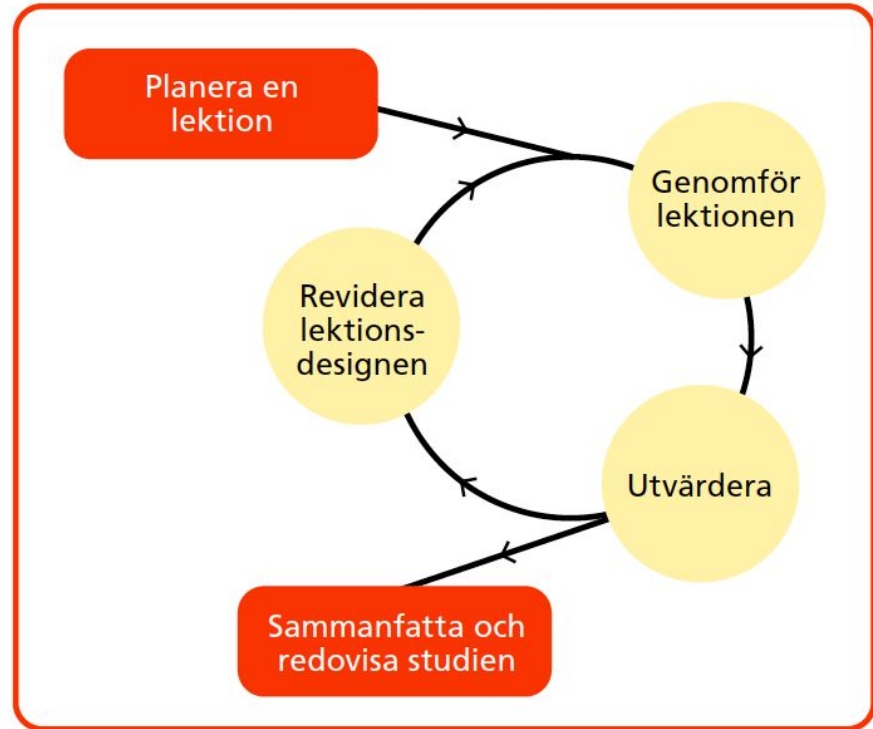
1. Identifiera & precisera
undervisningsutmaningen

2. Stäm av kunskapsläget

3. Kartlägg elevernas aktuella
förståelse

1. Identifiera & precisera undervisningsutmaningen
2. Stäm av kunskapsläget
3. Kartlägg elevernas aktuella förståelse

4.

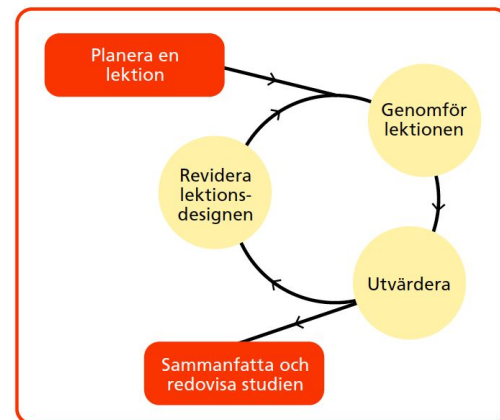
Göra en kausalanalys av en samhällsfråga

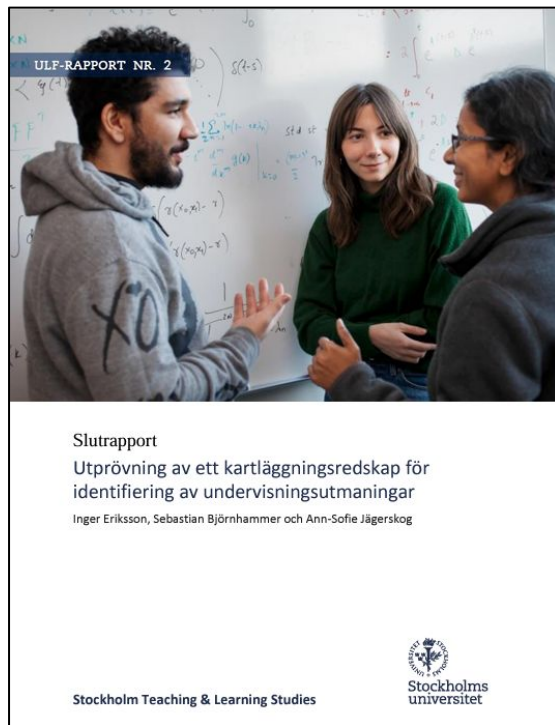
“Vilka är orsakerna till att människor flyr från Syrien/områdena kring Medelhavet?”

Läs berättelsen
och identifiera orsaker
och konsekvenser

1. Identifiera & precisera undervisningsutmaningen
2. Stäm av kunskapsläget
3. Kartlägg elevernas aktuella förståelse

(Eriksson, Björnhammer & Jägerskog, 2022)

(Eriksson, Björnhammer & Jägerskog, 2024/2025)

Samtal

